

Hegemonik Erkeklğin İnşasında Duvar Yazıları

Construction of Hegemonic Masculinity Through Graffiti

Huriye İrem KALAYCI KIRLIOĞLU*
Mehmet KIRLIOĞLU**
Doğa BAŞER***

ÖZ

Bu çalışmanın amacı duvar yazılarının genelde toplumsal cinsiyet özelde ise hegemonik erkeklğin inşası bağlamında okunmasıdır. Literatürde duvar yazılarının toplumsal cinsiyet, tabu ve kimlik inşası ekseninde bir ifade etme biçimi olduğu vurgulanmaktadır. Bu nedenle duvar yazılarının genelde toplumsal cinsiyet özelde ise hegemonik erkeklik bağlamında ele alınabilir. Toplumsal cinsiyet kavramı cinsiyetin sosyo-kültürel bir inşa sürecinin ürünü olduğuna gönderme yaparken hegemonik erkeklik ise erillik ile iktidar kavramları arasında bağlantıyı kritik eder. Çalışmada nitel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır, Konya Selçuklu Bosna Hersek Mahallesi sınırları çerçevesinde yer alan tüm sokaklar 1-20 Mayıs 2015 tarihleri arasında gezilerek duvar yazısı bulunan duvarlar fotoğraflanmıştır. Fotoğraflar kelimesi kelimesine kelime işlem programına aktarılarak 579 ifadeye ulaşılmış ve söz konusu ifadeler temalar halinde başlıklandırılmıştır. Çalışma kapsamında futbol, küfür, ırkçılık, aşk ifadesi ve isim yazımı temaları betimsel olarak sunulmuştur. Sonuç bölümünde elde edilen temalar toplumsal cinsiyet ve hegemonik erkeklik açısından tartışılmış ve toplumsal cinsiyet ve duvar yazılarına ilişkin çalışmaların artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

ANAHTAR KELİMELEER

Duvar Yazıları, Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet, Hegemonik Erkeklik

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi Yıl:2016 Cilt:19 Sayı:1 ss.221-238 **Makale Gönderim Tarihi: 07/01/2016 - Kabul Tarihi: 18/04/2016**

- * Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, hurirkal@gmail.com
** Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, kirlioglumehmet@gmail.com
*** Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, basedoga@gmail.com

ABSTRACT

The goal of this study is to read graffiti in the context of generally gender and specifically construction of hegemonic masculinity. It is emphasized that graffiti is a way of expression about gender, taboo and identity construction. Therefore, graffiti can be addressed in the context of generally gender and specifically construction of hegemonic masculinity. While the concept of gender refer to sex that is the production of socio-cultural construction process, hegemonic masculinity criticizes the connection between masculinity and power concepts. Qualitative research technique was used in the study. Photos of graffiti were taken by walking all of street of Konya Selçuklu Bosna Hersek district between 1-20 May 2015 dates. The photos were transferred into word processing program as verbatim, 579 expressions were reached and those expressions were titled as themes. In scope of the study, football, swearing, racism, love expression and name writing themes had been presented descriptively. In the conclusion section, themes had been discussed in the sense of gender and hegemonic masculinity perspective and emphasized on necessity to increase study related to gender and hegemonic masculinity.

•

KEYWORDS

Graffiti, Sex, Gender, Hegemonic Masculinity.

GİRİŞ

Literatürde duvar yazılarının (graffiti) bir ucunda suç ve tahripçilik (vandalizm), diğer ucunda ise sanat olduğuna ilişkin tartışmalar olmasına rağmen (Rodriguez ve Clair, 1999; Öğülmüş, 2000; Halsey ve Young, 2006; Burcu vd., 2007; Carrington, 2009; Varshavsky, 2009; McAlluife ve Iverson, 2011; Moreau ve Alderman, 2011; Doğan ve Demirer, 2012) duvar yazılarının, gençlerin bilişsel ve sosyal gelişimi, sosyalizasyonu, sosyal etkileşimi, otorite ile ilişkileri, değerlerin ve kültürel anlayışların öğrenilmesi hakkında bilgi sağladığı vurgulanmaktadır (Lucca ve Pachecco, 2001: 473). Hatta daha ileri giderek Taylor (2010) duvara yazı yazma eyleminin yaygınlaşmasının eğitimsel ve kriminolojik bir konu olduğunun altını çizmektedir. Benzer olarak Price (2006: 16) da duvar yazısı yazma nedenlerinin bireysel, ilginç ve karmaşık olduğunu ifade etmekte ve ileri klinik araştırmaları önermektedir.

Duvar yazılarının varlığı sıradan bir olgu olarak kabul edilmesine rağmen (Pennebaker ve Sanders, 1976) duvar yazılarının bireylerin yorumladıkları ve etkileşime girdikleri belirli bağlamlar boyunca yaratıp şekillendirdikleri bir gerçekliği temsil ettiği belirtilmektedir (Rodriguez ve Clair, 1999: 12). Carrington (2009: 412) ise duvar yazılarının daha geniş bir anlam aralığına sahip olduğunu ifade etmektedir. Çünkü duvar yazılarının temelinde ortamda işaret bırakmak suretiyle diğerleriyle kurulmak istenen sembolik bir iletişim aktivitesi yer almaktadır (Lucca ve Pachecco, 2001: 467). McAlluife ve Iverson (2011: 129)'a göre ise duvar yazıları, sosyal, kültürel ve siyasi karmaşık süreçlerin inşasına dikkat çeken mekânsal bir uygulamadır.

Literatürde duvar yazılarının birçok konu ile ilgili olabileceği belirtilmektedir. Örneğin, Lucca ve Pachecco (2001) duvar yazılarının öz kimlik, kişilerarası ilişkiler, kültürel anlayış, cinsellik ile ilgili kaygılar ve dini ve siyasi inançlar ile ilişkili olabileceğini ifade etmektedir. Duvar yazılarının bir taraftan gençliğin alt kültürünü oluşturduğu, baskın yapı ve beklentilere yönelik davranışlar, amaçlar ve stratejiler belirlediği; diğer yandan ise belirli davranış kalıplarına ve değerlere karşı saldırgan bir tutumu ifade ettiği vurgulanmaktadır (Avramidis ve Drakopoulou, 2012: 338). Diğer bir ifade ile duvar yazılarının psiko-sosyal ihtiyaçlarla ilgili olduğu söylenebilir (Şad ve Kutlu, 2009: 52).

Literatürde duvar yazılarının (yazarların) yüksek bir oranda nüfusun belirli bölümlerine karşı girişimde bulunmak için ellerinde güç olan otorite figürlerine karşı yöneldiğini ifade edilmektedir (Pennebaker ve Sanders, 1976;

Kalerante ve Mormon, 2005; Halsey ve Young, 2006; Moreau ve Alderman, 2011). Duvar yazıları cesareti kanıtlama, otoriteyi aşağılama yolu olduğu için gençlerin ilgisini çekebilmektedir (Lachmann, 1988: 236). Ayrıca Öğülmüş (2000: 81) gençlerin adaleti kendilerince, hiç değilse psikolojik düzeyde yeniden sağlamak için de duvar yazılarına yönelebileceğini ifade etmektedir. Örneğin; üniversite tuvaletlerinde yapılan bir araştırmada üniversite tuvaletlerinde görünen övücü olmayan sayısız duvar yazısının muhafazakâr üniversite yöneticilerine yöneldiği bulunmuştur (Pennebaker ve Sanders, 1976). Rodriguez ve Clair (1999: 13) araştırmasında duvar yazılarının (özellikle araştırmadaki lezbiyenlikle ilişkili duvar yazılarının) güç ve egemenlik ilişkilerine direnen yapısının altını çizmektedir. Duvar yazıları hangi iktidar ilişkilerinin ve hangi konuların itiraz edildiğini ortaya çıkarmaktadır. Dışavurumcu duvar yazıları olarak adlandırdığımız şey, hiç bir biçimde doğrudan egemen toplumun değer sisteminin bir yansıması olmayabileceği gibi duvar yazıları sıradan toplumsal yaşam seyrinde yasaklanan, kısıtlanan, tabulaştırılan bir içeriğin bir tezahürü olabilir. Örneğin, banyo duvarlarındaki dışavurumcu duvar yazıları daha çok halka açık yerlerde baskı altında tutulan değerleri ifade eder (Gonos vd., 1976: 42-47) (Gay özgürlüğü gibi duvar yazısı yazanların gündelik sosyal çevresinde hala kabul edilemez söylemler). Bu nedenle duvar yazılarının alternatif bir kültürel ifade biçimi (Carrington, 2009; Moreau ve Alderman, 2011) ve “ötekilerin” ifadesi olmasından (Kalerante ve Mormon, 2005: 131; Halsey ve Young, 2006: 298; Carrington, 2009: 422) dolayı duvar yazılarını yasaklama eğilimlerinde hâkim ideolojik veya politik yapının etkin rol oynadığı vurgulanmaktadır.

Duvar yazılarının bir topluluğun toplumsal tutumlarının doğru bir göstergesi olabileceğini göstermesi nedeniyle kilit rolde olduğunun altı çizilmektedir (Stocker vd.,1972: 364). Bu nedenle duvar yazılarının ırk, toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim açısından kimlik inşasına yer verdiği belirtilmekte ve bireylerin cinsellik, ırk ve cinsel yönelim gibi yasaklanan konularda konuşmaya ve başkalarının direnç ve baskılarına izin vermesi ile güçlü bir rol oynadığı ifade edilmektedir (Rodriguez ve Clair, 1999: 13). Başka bir açıdan değerlendirildiğinde duvar yazılarının, toplumsal cinsiyet ve dil ilişkisine benzersiz bir pencere sunduğu belirtilmektedir (Green, 2012). Örneğin, Green (2012: 282) duvar yazılarının toplumsal cinsiyetin göze çarptığı bağlamlardan birisi olduğunu vurgulamaktadır. Benzer bir şekilde Cassar (2007: 180) da kadın ve erkek tuvaletlerinin seksüel kültürün üretildiği, kadınsı ve erkeksi yaşam alanları olarak düşünülmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Green (2012: 290) üniversite kütüphanesi tuvaletlerinde yapmış olduğu

çalışmasında; kadınların erkeklerden daha fazla beden görüntüsü tartıştığını, kadın ve erkeklerin odak noktalarının farklı olduğunu, kadınların boylarını ve ağırlıklarını listelerken, erkeklerin penis uzunluklarını listelediğini belirtmektedir. Özellikle bu noktada duvar yazısı yazma eyleminin adölesan erkeklerin yaşamlarında rol oynayan ve spreyin tatmin edici fanteziler (masturbasyon) ile ilişkili olarak penisi simgeleyen bilinçaltı işlevine vurgu yapıldığı bu nedenle de duvar yazısı yazma eyleminin erkek eylemi ile özdeşleştirildiği belirtilmektedir (Price, 2006: 6).

Bunun dışında kullanılan dil bakımından da farklılıklar olduğu ifade edilmektedir. Örneğin, erkeklerin duvar yazısı dünyası içerisinde kullandıkları dilin daha militaristik temaya sahip olduğu (Price, 2006: 8), erkeklerin negatif bir cümle için daha fazla küfürlü kelimeler seçtiği, kadınların daha küfürsüz kelimeleri tercih ettiği (Cassar, 2007), kadınların yazdıklarının daha pozitif, erkeklerin yazdıklarının daha negatif bir tavır temsil ettiği vurgulanmaktadır (Green, 2012). Ayrıca duvar yazılarında kadınların kullandığı dilin toplumsal olarak daha kabul edilebilir olduğu söylenmektedir (Arluke vd, 1987: 5). Tannen (1990) ise duvar yazılarının kadının ve erkeğin sohbet alanlarından biri olduğunu; ancak bunu herkesin fark edemeyeceğini belirtmektedir. Örneğin, Green (2012: 290)'in çalışmasında kadınlar cinsel ilişki/sevgililik hakkında tavsiye isterken ve tavsiye verirken, erkekler doğrudan cinsel ilişki talep edici ifadelerde bulunmaktadır. Aynı şekilde Cassar (2007: 181)'in çalışmasında da okullardaki tuvaletlerde yazılan anonim duvar yazılarının kadın ergenlerin kendilerini ifade ettiği, şüphelerini, kaygılarını ve kafa karışıklarını seslendirdikleri bir ortama işaret ettiğini belirtilmektedir.

Özetlemek gerekirse, duvar yazılarında kullanılan dil ve ifadelerin normatif sınırların ötesine geçme eğilimi bulunması, duvar yazılarının baskı ve direnç süreçlerine odaklanması (Rodriguez ve Clair, 1999: 10; Lynn ve Susan, 2005: 40), bireylerin kendilerini ifade etmesi amacıyla kullanabilmesi (Kan, 2001: 19-20) ve duvar yazısının erkek eylemi olarak konumlandırılmasından dolayı duvar yazılarının genelde toplumsal cinsiyet özelde ise hegemonik erkeklik bağlamında ele alınabileceği düşünülmektedir.

Toplumsal Cinsiyet ve Hegemonik Erkeklik

Toplumsal cinsiyet olgusu biyolojik olarak erkek ya da kadın olmaktan öte psikolojik olarak erkeklik ve kadınlık idealinin kültürel boyutta toplumsal olarak oluşturulması olarak tanımlanmaktadır (İmançer, 2006: 1; Yavuz, 2014: 111). Başka bir söylemle, kadınsılığın ve erkeksiliğin, toplumsal ve kültürel

açıdan inşa edilen bir kurgu olduğu belirtilmektedir (Bayhan, 2013: 149). Butler (2009: 75) ise toplumsal cinsiyeti, eril ve dişil kavramların üretildiği ve doğallaştırıldığı mekanizma olarak ifade etmektedir. Örneğin toplumsal hayattaki giyinme seçeneklerinin heteroseksüel normatiflikten türediği vurgulanmaktadır (Young, 2009: 54). Böylece kadın ve erkek olma biçimlerinin, toplumsallaşma süreci içerisinde öğrenildiği ve içselleştirildiği, aksi durumda bireyin ötekileşme ve marjinalleşme korkusu ile karşı karşıya kalabileceği belirtilmektedir (Akca ve Ergül, 2014: 14).

Literatürde toplumsal cinsiyete benzer bir şekilde hegemonik erkeklik kavramının da toplumsal bir kurgu olduğu ve pratiklerle bu idealin sürdürüldüğünün altı çizilmektedir (Koca vd., 2003; Levant ve Richmond, 2007; Kepekçi, 2012; Bozok, 2013). Hegemonik erkeklik “*iktidarı elinde tutan erkeklerin sahip olduğu erkeklik imajına*” işaret etmektedir (Türk, 2008: 4). Kavram ile, ataerkil sistemde oluşturulan erkeklik biçiminin kadınlar ve diğer erkeklikler üzerinde hegemonya kurması anlatılmaktadır (Akca ve Ergül, 2014: 13). Hegemonik erkeklik hem toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri çerçevesinde üretilen temel mekanizmalardan biri hem de sınıf, etnisite, din gibi çelişkiler temelinde şekillenen toplumsal iktidar ilişkilerinin eklemlendiği popüler bir inşadır (Yüksel, 2013: 15). Diğer bir ifade ile, hegemonik erkekliğin bir cinsiyetten çok çeşitli ritüeller gerçekleştirilerek, acılar, zorluklar aşılaraq ve ataerkil yeniden üretim organlarınca gözetlenerek ve biçimlendirilerek onaylanan, hep korunması, yeniden onaylanması gereken bir kimliklenme süreci olduğu belirtilmektedir (Oktan, 2008: 155). Bu kavram ile, belli bir grubun, diğer gruplar üzerinde ikna ve diğer araçlar aracılığı ile rızaya dayalı sosyal gücünü sürdürdüğü anlatılmaktadır (Yavuz, 2014: 112). Bu yüzden hegemonik erkekliğin aslında çok küçük bir kısım erkek tarafından elde tutulduğu belirtilmektedir (Kepekçi, 2012: 77). Ancak hegemonik erkeklik için iktidarın merkezindeki yönetici ve uygulayıcılarından biri olmak gerekmemekte, iktidarın merkezinden uzakta da olursa bu fikri taşımak veya fikre tâbi olmuş olmak yeterlidir (Türk, 2008: 4). Yüksel (2013: 16) erkekliğin hegemonik formunun kadınlar ve öteki erkekliklerle hiyerarşi içeren ilişki biçimleri ile var olduğunu, hegemonik erkekliğin yalnızca bireysel performanslarla değil aynı zamanda çeşitli kurumlar ya da erkek grupları tarafından da canlandırılabilceğini ve erkekliklerin toplumsal cinsiyet etkileşimlerinde aktif bir biçimde üretildiğini belirtmektedir.

Hegemonik erkeklik, “*erkek olmanın anlamı nedir?*” ve “*bir erkek nasıl olmalıdır?*” sorularının cevapları ile ilişkili bir kavramdır (Türk, 2008: 4).

Bunun yanında tek bir erkeklik biçiminden bahsedilemeyeceği, evrensel bir erkeklik tanımının yapılamayacağı, hegemonik erkekliğin topluma, zamana ve mekana göre değişen bir kurgu oluşu belirtilmektedir (Kepekçi, 2012: 71; Yüksel, 2013: 16; Akca ve Ergül, 2014: 15; Yavuz, 2014: 111). Örneğin yapılan çalışmalarda Türk sinemasında kimi zaman farklı kimi zaman benzer birden çok hegemonik erkekliklerin temsil edildiği belirtilmiştir (Uluyağcı, 2001; Ulusay, 2004; Arslan, 2005; Oktan, 2008). Kepekçi (2012: 79-80) ana akım medyada gösterilen erkeklik tiplerinin hegemonik erkeklikle bire bir örtüştüğünü, gösterilen erkeklik tiplerinin heteroseksüel, evini geçindiren, başarılı, iş sahibi, iş sahibi değilse bile evini geçindirmesini bilen ve bunun için canını dişine takıp çalışan, “namus”una hanel gelmesin diye sürekli tetikte olan özelliklere sahip olduğunu ifade etmektedir. Ancak ortak “erkeksi” özelliklerin varsayıldığı, farklı erkeklikler olsa da bunlar farklı toplumlarda farklı şekillerde inşa edilse de erkek olmanın – ya da olamamanın – ortak bir paydasından söz edilebileceği vurgulanmaktadır (Kepekçi, 2012: 71). Örneğin Yavuz (2014: 116)’a göre hegemonik erkekliğin birincil ölçütü heteroseksüel olmaktır. Connell (1998)’a göre ise hegemonik erkeklik, erkekliği güçlülük üzerinden kurgulamaktadır. Türk toplumu gibi ataerkil toplumlarda, toplumsallaşma sürecinde çoğunlukla erkek çocukların sert, kavgacı, hırslı, bağımsız bir kişilik kazanması için çaba harcanmasının Connell’ı doğruladığı söylenebilir (Oktan, 2008: 152). Bir toplumsal cinsiyet kategorisi olarak erkek ve erkekliğin, çoğunlukla güç ve iktidar, sertlik, zorluk ve şiddetle tanımlandığı ve temsil edildiği belirtilmektedir (Akca ve Ergül, 2014: 15). Yeterince sert, kaba olmayan, küfretmeyen, zorluklara dayanamayan erkeklerin dışlanabileceği ve kadınsı bulunabileceği ifade edilmektedir (Yavuz, 2014: 126).

YÖNTEM

Amaç

Bu çalışma, duvar yazılarının genelde toplumsal cinsiyet özelde ise hegemonik erkekliğin inşası bağlamında okunması amacı taşımaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda oluşturulan araştırma soruları şu şekildedir:

1. Duvar yazılarından hangi temalar oluşturulmuştur?
2. Duvar yazıları arasında dil biçimleri arasında farklılık var mıdır?
3. Duvar yazıları eril tahakkümün kurumsallaşma süreç ve pratiklerine ışık tutabilir mi?

Araştırma Deseni

Sosyal ve kültürel antropolojiden alınan derslerden beslenen feminist çalışmaların, yapılandırılmış sorular ve anket formlarından ziyade, araştırmacının alana bilfiil katılımına olanak tanınmasından dolayı (Bozok, 2013: 79) veri toplamada, veri analizinde ve değerlendirilmesinde nitel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Çünkü *“feminist araştırmacılar nicel analiz ve deneylerden kaçınma eğilimindedir. Başta nitel araştırma ve örnek olay çalışmaları olmak üzere birçok yöntem kullanırlar”* (Neuman, 2012: 154). Yıldırım ve Şimşek (2008: 39) nitel araştırmayı *“gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma”* olarak tanımlarken benzer olarak İslamoğlu (2009: 180) nitel araştırmayı *“sosyal olguları bağlı oldukları ve içinde yer aldıkları ortamda doğal görünüşleriyle gözlem, görüşme ya da belgeleri değerlendirmek yoluyla bilgi edinme ve bu bilgileri analiz ederek kuram geliştirme”* olarak tanımlamaktadır.

Araştırmada nitel araştırma deseninin tercih edilmesinin en önemli nedeni kuşkusuz nitel araştırmanın temel karakteristiği olan ve tanımlarda da ön plana çıkan araştırma öznelinin bakış açılarını ve anlam dünyalarını ortaya koyması (Kuş, 2012: 77-78) ve bununla birlikte nitel araştırmanın, disiplinler arası bütüncül bir bakış açısını esas alarak, araştırma problemini yorumlayıcı bir yaklaşımla incelemeyi benimseyen bir yöntem olmasıdır.

Nitel araştırma deseninin tercih edilmesinin bir diğer nedeni ise mesleki pratikten ve örgütsel, kurumsal ortamlardan çıkan sosyal araştırma sorunlarını ele alırken geleneksel hipotez sınama yaklaşımının pek uygun olmadığını belirtilmesidir (Punch, 2005: 161). Sosyal olguların araştırmasında genelleme değil bağlama özgü spesifik yorumların yapılması bunun diğer durumlar ile karşılaştırılması önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 29). Buna göre nitel araştırmacılar toplumsal yaşamı değişkenlere veya sayılara çevirmeye çalışmak yerine, inceledikleri insanlardan fikirler ödünç alır ve onları doğal ortam bağlamına yerleştirirler ve ek olarak değişkenler yerine motifleri, temaları, ayrımları ve fikirleri incelerler (Neuman, 2012: 224). Çünkü nitel araştırmada birey temelli evrenden ziyade *“deneyim, etkileşimler ve bunun sosyal bağlantıları, öneri, bakış açısı, davranış, olaylar”* temelli bir evrenin varlığına işaret edilmektedir (Kümbetoğlu, 2005: 43). Nitel araştırmada, araştırmacı ayrıntılı derinlemesine betimleyici resimler sunmaya çalışır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 48). Sonuç olarak bu çalışma Yavuz (2014: 113)’un ifadesi ile

“sonuçları genellenemeyen ancak yaşayan öznelerin ifadelerine yer vermeyi hedefleyen bir çalışma olarak” okunmalıdır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin toplanması aşamasında doküman incelenmesinden yararlanılmıştır. *Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada görüşme ve gözlem yöntemlerinin yanı sıra, çalışılan araştırma problemiyle ilişkili yazılı ve görsel materyal ve malzemeler de araştırmaya dahil edilebilir* (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 217). Doküman tekniği özel kayıtların incelenmesinde ve değerlendirilmesinde kullanılan bir veri toplama aracıdır. Doküman tekniği araştırmacıya kolaylıklar sağlar. Araştırmacı araştırmayı kısa zamanda ve ucuz yoldan elde eder. Ayrıca araştırmacının direkt konu üzerine yoğunlaşmasını sağlar (Ekiz, 2009). Çalışma kapsamında incelenecek dokümanlar duvarlar olarak belirlenmiş ve Konya Selçuklu Bosna Hersek Mahallesi sınırları çerçevesinde yer alan tüm sokaklar 1-20 Mayıs 2015 tarihleri arasında gezilerek duvar yazısı bulunan duvarlar fotoğraflanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Nitel araştırmada veriler, belirli olayların betimlemeleri veya alıntılar da dahil olma üzere kelimeler biçimindedir (Neuman, 2012: 661). Bu nedenle verilerin değerlendirilmesi sürecinde nitel araştırma desenine uygun yöntemler tercih edilmelidir. Bu yöntemlerin literatürde betimsel analiz ve betimsel analizin bir adım ilerisi olarak nitelenen içerik analizi olduğu belirtilmektedir (Bilgin, 1995; Punch, 2005; Geray, 2006; Gökçe, 2006; Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel araştırma tekniği aracılığı ile duvar yazılarının anlamları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Verilerin kodlanması yolu ile duvar yazılarından temalar elde edilmiştir. Elde edilen temalar aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 1: Duvar yazılarından elde edilen temalar

Temalar	n	%
Futbol	95	15,4
İrkçılık	137	24,6
Küfür	58	7,3
Aşk İfadesi	143	26,0
İsim Yazımı	146	26,7
Toplam	579	100,0

Evren ve Örneklem

Genel olarak nitel araştırmada “*amaçlı örneklem*” türünün tercih edildiği Punch (2005: 184) tarafından ifade edilmektedir. Amaçlı örneklem, çalışmanın amacına bağlı olarak araştırmacının araştırma problemlerine cevap bulacağına ve bilgi açısından zengin olduğuna inanılan kişilerin seçilerek derinlemesine araştırma yapmasına olanak tanır (Neuman, 2012: 322; Altunışık vd., 2012: 142; Büyüköztürk vd., 2013: 90). Literatürde duvar yazısı yazma eyleminin gençliğin alt kültürünü oluşturduğu ve erkek eylemi olarak nitelendirildiği belirtildiğinden (Öğülmüş, 2000: 81; Price, 2006: 6; Avramidis ve Drakopoulou, 2012: 338) çalışma kapsamında kişiler yerine zengin bilgi sağlayacağı düşünülen, Selçuk Üniversitesi’ne yakın olması nedeniyle genelde öğrenci yerleşkesi olarak bilinen Bosna Hersek Mahallesi’nde bulunan duvarlar örnekleme dahil edilmiştir.

Yöntemsel Sorun

Literatürde duvar yazıları ile ilgili yöntem sorunundan bahsedilmektedir. Çünkü duvar yazılarından elde edilen verilerden yazarın ne anlattığının tam olarak bilinilemeyebileceği, yazarın anonimliğinin de bu durumu etkilediği, bu nedenle bu durumun duvar yazıları araştırmaları için yöntemsel bir soruna işaret edebileceği belirtilmektedir (Stocker vd., 1972; Rodriguez ve Clair, 1999; Lucca ve Pacheco, 2001; Lynn ve Susan, 2005; Cassar, 2007; Dener ve Özmen, 2009; Şad ve Kutlu, 2009).

BULGULAR

Bu bölümde duvar yazılarından elde edilen ve Tablo 1’de sunulan temaların ayrıntılı açıklaması yapılacaktır.

Futbol

Tablo 1 incelendiğinde elde edilen temaların %15,4’ünü (n=95) “futbol” temasının oluşturduğu görülmektedir. Futbolla ilişkili duvar yazılarında “Konyaspor”, “Beşiktaş”, “GS”, “FB”, “ES ES ES ES”, “ANKARAGÜCÜ”, “TS”, “A.GÜCÜ”, “Samsunspor 55”, “İNADINA DENİZLİSPOR”, “GÖZTEPE” gibi sadece takım isimlerinin yazıldığı duvar yazıları var iken, “UA”, “Ç@RŞİ”, GfB gibi takımların taraftar gruplarının isimlerinin duvar yazılarında yer aldığı görülmüştür. Ayrıca “OÇ UA”, “OÇ Ankaragücü”, “S.... Galatasaray”, “A.GÜCÜ ADAMI G.T.NDEN S....”, “Sivasspor Köpek”, “O..... ÇOCUKLARI GfB”, “Adalet için kan mı dökelim! 61 ÜNİ-TS”, “~~Alayına isyan ölmüne Ankaragücü~~”, “ŞİKECİ TFF” gibi ifadelerle karşı takıma küfür edildiği,

memnun olunmayan sonuçlar için federasyondan hesap sorulduğu, takımlarına olan bağlılıklarını kanıtlamaya çalıştıkları söylenebilir.

Spor gibi bedensel pratikler aracılığı ile erkeksi niteliklerin görünür kılındığı (Oktan, 2008: 161), spor dalları içerisinde futbolun başlı başına bir erkek sporu olarak tanımlandığı (Mean, 2001: 790; Fitzclarence ve Hickey, 2001: 129), futbolun erkeklikle özdeşleşmiş olmakla birlikte erkek iktidarının devamını sağlayıcı rolü bulunduğu ve doğal olarak kadının ikincil konuma itilmesi ile ilintili olduğu vurgulanmaktadır (Parker, 2001: 69; Smith, 2007: 187; Burgess vd., 2003: 204; Caudwell, 2003: 375; Caudwell, 2007: 192; Messner ve Salomon, 2007: 175; Bulgu, 2012: 214). Örneğin; fiziksel güç bağlamında kadınların erkeklere göre futbol oynama konusunda dezavantajlı olduğu düşüncesi yapılan araştırmalarda erkekler tarafından belirtilmiştir (Renold, 1997; Skelton, 2000; Swain, 2000, Renold, 2001; Bramham, 2003; Swain, 2004, Swain, 2006; Bulgu, 2012:). Bu noktada kadın-erkek sporları ayrımı yapıldığına (Klomsten vd., 2005; Naess, 2001) dikkat çekilmektedir. Bu ayrımında güçlü olma üzerinden bir kurgu futbol üzerinden yaratıldığı belirtilmektedir (Swain, 2004). Bedeni vurgulayan kadın-erkek, güçlü-güçsüz ikilikleri futbol üzerinden inşa edilirken, diğer yandan da bedensel pratiklere göre özellikle hegemonik ve ikincil erkeklik ayrımını belirginleştirmekte, üstünlüğü hegemonik erkeklige tanımaktadır (Bulgu, 2012: 208). Diğer bir ifade ile fiziksel gücün sporla ve hegemonik erkeklikle ilişkilendirilmesi ve sporun erkeklik alanı olarak kurgulanması sporu hegemonik erkeklığın bileşeni yapmaktadır (Theberge, 1993; Pringle, 2005). Örneğin; yapılan bir çalışmada futbolcular arasında eşcinsel olabilir mi? sorusuna, bütün oyuncuların benzer tepkiyle eşcinsel ilişkilerin futbolda asla olamayacağını iddia etmeleri futbolda toplumsal cinsiyet düzeninde heteroseksüelliğin üstünlüğünü sürdürmesiyle ve de futbolda başka erkekliklerin barınmasına izin verilmediği belirtilmektedir (Bulgu, 2012: 216). Bu durum da futbolun heteroseksüel erkeklığın egemen olduğu bir alan olarak kodlandığı (Parker, 2001: 60; Caudwell, 2003: 376) savını güçlendirmektedir.

Irkçılık

Çalışma kapsamında %24,6 (n=137) ile en çok yüzdeye sahip temalardan bir tanesi ırkçılık teması olmuştur. Hemen hemen her ifadenin sonuna ülkücü hareketin simgesi olan üç hilal koyulmakta, yine ülkücü hareketin simgelerinden olan “REİS” kelimesinin isim yazımlarında kullanılmakta, Türklüğü yüceltecek ifadelerle başvurulmakta, Kürtlükle ilgili olabilecek ifadelerin üstü karalanmakta ve üç hilal eklenmekte, Türk dışındaki ırklara

küfür edilebilmektedir. “CCC”, “İletişim Ülkücüleri CCC”, “REİS”, “S. REİS”, “Reise Selamlarla CCC”, “Ogün Samast”, “Roboskide çok eğlendik :) CCC”, “Ya Türksün Ya Piç”, “Vaktiyle bir ATSIZ varmış”, “Türkçüler Geliyor”, “Yaşasın İrkçılık”, “Genç ATSIZLAR”, “İRKÇILIK!”, “Kan Akacak”, “Tanrı Türkü Korum”, “81-Düzce 82-Musul 83-Kerkük”, “CCC VUR BOZKURDUM TİLKİYE VUR TÜRKİYE KURTULSUN”, “BOSNA MEZAR OLACAK”, “KAN KOKSUN”, “Bosna Mezar Olacak”, “Gamalı Haç”, “~~YAŞASIN HALKLARIN KARDEŞLİĞİ~~”, “~~Yaşasın Kobane Dirilişi HDK/Gençlik~~”, “~~Halkların Kardeşliği~~” gibi ifadeler örnek olarak gösterilebilir. Türkiye’de ırkçılık/milliyetçiliğin militarizm etkisiyle hegemonik erkekliğin oluşmasını ve pekişerek ırkçılık/milliyetçiliğin normatif kılınmasını sağlayan unsur olduğu belirtilmektedir (Onur ve Koyuncu, 2004). Benzer biçimde 12 Eylül askeri darbesinin resmi ideolojisinin toplum hayatındaki temsilciliği, ideolojinin doğası gereği sünni-Türk-hetero-erkek “çoğunluk” a teslim edildiği ve bu ideolojinin kültürel kodlarını içselleştiren kitlelerin, aileden başlayarak toplum hayatının her basamağında düzenin devamını sağlamaya çalıştığı ve savunduğu ifade edilmektedir (Irak, 2013). Bu bağlamda ırkçılığın ve yabancı nefretinin ayrıcalıklı ve başkalarınıca takdir edilen bir erkeklik bağlamında yeniden üretilmesinin altı çizilmektedir (Özbay, 2013).

Küfür

Duvar yazılarında %7,3 (n=58) gibi diğer temalara oranla küçük bir oran da olsa küfürlü ifadeler göze çarpmaktadır. Bu ifadeler futbola ilgili olabileceği gibi, siyasilere, sevgi duyulan kişilere veya herhangi bir duruma karşı da söylenmiş olabilir. “A.GÜCÜ ADAMI G.T.NDEN S...”, “~~Ö..... DUYGU ÇUKUR~~”, “F... you”, “Çay sevmezmiş g.t.m :)”, “En Güzel Sk.m Sever”, “Ananı s...yim...”, “~~S...LM.Ş~~”, “A.... K.yd.m”, “Egosunu s.t.ğ.m”, “O..... Tuğba”, “31 Olsan Çekilmezsin”, “F...” gibi ifadeler örnek olarak gösterilebilir. Küfür, bir yandan içerdiği otorite hissi ve şiddet aracılığıyla erkeksiliği arttırırken, erkekler arasındaki bağı da pekiştiren bir araç olarak varlık göstermektedir. Küfürün yanında, kadınları aşağılamaya ve kaba bir erkeklik tasvirine olanak sağlayan argo ifadeler de erkeksiliği arttırdığı belirtilmektedir (Oktan, 2008: 164)

Aşk İfadesi

Duvar yazılarından elde edilen ifadeler %26,0 (n=143) gibi büyük bir oranda “Aşk İfadesi” teması altında toplanmıştır. Aşk ifadesi içeren duvar yazıları incelendiğinde genelde kalp çiziminin yaygın olduğu, isimlerin baş

harflerinin kullanıldığı, sahiplenici ifadeler kullanıldığı, fiziksel özelliklere vurgu yapıldığı, pişmanlıkların dile getirildiği ve lakap takıldığı söylenebilir. "K kalp A", "S kalp E Prensesim", "Ömer kalp Tuğba", "Gülüşünü Seviyim", "Seni Çok Seviyorum Adigemmm", "Meral Seni Seviyorum", "Büşram", "Geçen günlerin izdivacına talibim", "ESRAM", "Helalimsin", "LİSELİM ACIMASIZ", "ÇILGIN AŞIKLAR", "ÖZLEYECEĞİM", "Oysa ne güzel severdim", "Firari Belam", "Seni gerçekten de sevmişim", "Sebebinsin", "Güneşe Dokunmak Kolay Olsaydı Seni Unutmak İmkansız Olmazdı", "Esmerim", "I'm broken :((", "HAYAL GÖZLÜM", "YILDIZ GÖZLÜM-ESMER", "BU SEVDALAR BOŞUNA", "ESRARALI GÖZLER SENİNLE", "Daha gidecek çok yolumuz var #şiirsokakta #tuğbam'a", "ACIMASIZ", "Sevdik de ne oldu" gibi ifadeler örnek olarak sunulabilir.

Aşk ifadelerinde özellikle sahiplenici kelimelerin kullanılması bireylerin hegemonik erkekliğe uygun olarak yazma eylemini gerçekleştirdikleri söylenebilir.

İsim Yazımı

İsim yazımı, duvar yazılarından en çok başvurulan ifade tarzı olarak karşımıza çıkmaktadır. Tablo 1 incelendiğinde %26,7 (n=146) ile en çok ifadenin yer aldığı tema olduğu görülmektedir. İsim yazımında genelde kısaltmaların, şehir isimlerinin ve lakapların kullanıldığı tespit edilmiştir. "MC", "CMR", "Haso", "MB", "G.M", "SB", "DA", "HR", "BGM", "MC", "EFSANE OSMAN", "KAPTAN BARIŞ", "NİYAZİ İSYANKAR", "MEKANCI HAKKI", ":-) UYANIK ANDAÇ :)", "ASİL ÇOCUK", "Mauk Ereğli", "Vurguncu Memo", "İmansız OZAN", "Karaçocuk", "Zalim Bilal", "Efsane Çocuk Onur", "Rizeli Enes", "Samsunlu Furkan", "Mantalite Alpaslan" gibi ifadeler örnek olarak gösterilebilir.

Hem aşk ifadeleri hem de isim yazımları kendini kanıtlama, risk alma, başarma, kendini gösterme gibi hegemonik erkekliği üreten ve devam ettiren davranışlar olarak yorumlanabilir.

SONUÇ

Hegemonik erkekliğin temsilinin incelendiği birçok çalışmadan farklı olarak bu çalışmada, hegemonik erkeklik temsili duvar yazıları aracılığı ile incelenmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında hegemonik erkekliğin temsilinde başat rol oynayan futbol, küfür, ırkçılık, aşk ifadeleri gibi temalara ulaşılmış ve söz konusu ifadeler betimsel olarak sunulmuştur. Özellikle küfür

ifadelerinde kadın bedeni üzerinden gerçekleştirilen küfürler dikkat çekicidir. Yine romantik aşk ilişkileri ile ilişkili ifadelerde yer alan sahiplik bildiren ifadeler kadının erkeğe tabi ve anlayışın hâkim olduğunu göstermektedir. Futbol ifadelerinde taraftar mesajları yer alsa da özellikle bazı ifadelerin küfür ve şiddet içermesi futbolun başlı başına şiddet içeren bir spor olarak görüldüğü şeklinde yorumlanabilir. Küfür ve şiddetin erkeklikle eş değer olduğu düşünülünce, futbolun hegemonik erkekliğin temsilinde önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Türk milletinden başka milletleri yok sayan ve başka milletten olanlara açıkça küfür eden ifadeler 1980 askeri darbesinin oluşturmaya çalıştığı erkeklik temsilinin yansımaları şeklinde okunabilir. Son olarak duvar yazılarında yer alan erkek isimlerinin çokluğu, duvar yazısı yazma eyleminde erkeklerin bu alanda etkin olduğu, yazma eyleminin bir erkeklik pratiği olarak ön plana çıktığı şeklinde yorumlanabilir.

Toplumsal kurguları yansıtacağı düşünülen duvar yazıları ile ilgili yapılacak farklı bölgelerdeki çalışmaların bu alana katkı verebileceği düşüncesi ile toplumsal cinsiyet ve duvar yazılarına ilişkin çalışmaların artırılması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akca, E. B. ve Ergül, S. (2014), “Televizyon Dizilerinde Erkeklik Temsili: Kuzey Güney Dizisinde Hegemonik Erkeklik ve Farklı Erkekliklerin Mücadelesi”, *Global Media Journal: TR Edition*, 4, 8, 13-39.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı (6. Baskı)*, Sakarya Yayıncılık, Sakarya.
- Arslan, U. T. (2005), *Bu Kabuslar Neden Cemil? Yeşilçam’da Erkeklik ve Mazhmluk*, Metis Yayınları, İstanbul.
- Avramidis, K. ve Drakopoulou, K. (2012), “Graffiti Crews’ Potential Pedagogical Role”, *Journal for Critical Education Policy Studies*, 10, 1, 327-340.
- Bilgin, N. (1995), *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Bozok, M. (2013), “Eleştiren ile Eleştirilenler Arasında Nazik Karşılaşmalar: (Pro) Feminist bir Yaklaşımla Trabzon’da Erkeklikleri İncelemek”, *Fe Dergi*, 6, 1, 78-89.
- Bramham, P. (2003), “Boys, Masculinities and PE”, *Sport, Education and Society*, 8, 1, 57-71.
- Bulgu, N. (2012), “Futbolda Şiddetin Erkeklik Anlamları”, *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 23, 4, 207-219.
- Burcu, E., Danacıoğlu, N. ve Vazsonyi, A. T. (2007), “The Significance of Involvement with A Peer Group On Young People’s Vandalism”, *Journal of Faculty of Letters*, 24, 2, 23- 44.
- Burgess, I., Edwards, A. ve Skinner, J. (2003), “Football Culture In An Australian School Setting: The Construction Of Masculine Identity, Sport”, *Education and Society*, 8, 2, 199-212.
- Carrington, V. (2009), “I Write, Therefore I Am: Texts In The City”, *Visual Communication*, 8, 4, 409-425.
- Caudwell, J. (2003), “Sporting Gender: Women’s Footballing Bodies As Sites/Sights For The (Re) Articulation Of Sex, Gender, And Desire”, *Sociology of Sport Journal*, 20, 371-386.
- Caudwell, J. (2007), “Queering The Field? The Complexities Of Sexuality Within a Lesbian-Identified Football Team In England Gender”, *Place and Culture*, 14, 2, 183-196.
- Cengiz, K., Tol, U. ve Küçükural, Ö. (2004), “Hegemonik Erkekliğin Peşinden”, *Toplum ve Bilim*, 101, 50-70.
- Doğan, S. ve Demir, İ. (2012), “Genel Lise Öğrencilerinin Okul Tahripçiliği Algıları”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13, 1, 133-147
- Ekiz, D. (2009), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Erdoğan, İ. (2013), “Erkek Dergilerinde (Men’s Health-FHM-Esquire-GQ Türkiye Örneğinde) İdeal(leştirilen) Erkek(lik) İmajının İçerik Çözümlemesi”, *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 20, 164-188.

- Fitzclarence, L. ve Hickey, C. (2001), "Real Footballers Don't Eat Quiche: Old Narratives In New Times", *Men and Masculinities*, 4, 118-139.
- Ger, G. (2009), "Tüketici Araştırmalarında Nitel Yöntemler Kullanmanın incelikleri ve Zorlukları", *Tüketici Araştırmaları Dergisi*, 1, 1, 1-19
- Geray, H. (2006), *Toplumsal Araştırmada Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Gökçe, O. (2006), *İçerik Analizi Kuramsal ve Pratik Bilgiler*, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Halsey, M. ve Young, A. (2006), "Our Desires Are Ungovernable' Writing Graffiti in Urban Space", *Theoretical Criminology*, 10, 3, 275-306.
- Irak, D. (2013), "Futbolda İrkçılığı ve Kadın Düşmanlığını Ne Yaratıyor", <http://www.daghanirak.com/futbolda-irkciligi-ve-kadin-dusmanligini-ne-yaratiyor/>, 01.12.2015.
- İslamoğlu, H. (2009), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Beta Yayıncılık, İzmit.
- Kalerante, E. ve Mormori, P. (2005), "Graffiti as a Form of Social and Cultural Conflict: The Greek Case", *International Journal of the Humanities*, 3, 4, 129-132
- Kepekçi, E. (2012), "(Hegemonik) Erkeklik Eleştirisi ve Feminizm Birlikteliği Mümkün Mü?", *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2, 11, 59-86.
- Klomsten, A. T., Marsh, H. W. ve Skaalvik, E. M. (2005), "Adolescents' Perceptions Of Masculine and Feminine Values In Sport And Physical Education: A Study Of Gender Differences", *Sex Roles*, 52, 9-10, 625-636.
- Koca, C., Güven, B., Bulgu, N. ve Demirhan, G. (2003), "İlköğretim 8. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi Ders Ortamındaki Beden Yaşantıları", *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 14, 4, 162-174.
- Kuş, E. (2012), *Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel Mi? Nitel Mi?* Anı Yayıncılık, Ankara.
- Kümbetoğlu, B. (2005), *Sosyoloji ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, Bağlam Yayınevi, İstanbul.
- Lachmann, R. (1988), "Graffiti as Career and Ideology", *American Journal of Sociology*, 94, 2, 229-250.
- Levant, R. F. ve Richmond, K. (2007), "A Review of Research on Masculinity Ideologies Using the Male Role Norms Inventory", *Journal of Men's Studies*, 15, 2, 130-146.
- Lucca, N. ve Pacheco, A. M. (2001), "Children's Graffiti: Visual Communication From a Developmental Perspective", *The Journal of Genetic Psychology*, 147, 4, 465-479.
- McAuliffe, C. ve Iveson, K. (2011), "Art and Crime (and Other Things Besides...): Conceptualising Graffiti in the City", *Geography Compass*, 5, 3, 128-143.
- Mean, L. (2001), "Identity And Discursive Practice: Doinggender On The Football Pitch", *Discourse and Society*, 12, 789-815.
- Messner, M. A. ve Solomon, N. M. (2007), "Social Justice And Men's Interest: The Case of Title IX", *Journal of Sport and Social Issues*, 31, 2, 162-178.

- Moreau, T. ve Alderman, D. H. (2011), "Graffiti Hurts and The Eradication of Alternative Landscape Expression", *Geographical Review*, 101, 1, 106-124.
- Naess, F. D. (2001), "Narratives About Young Men And Masculinities In Organised Sport In Sport", *Education and Society*, 6, 2, 125-142.
- Oktan, A. (2008), "Türk Sinemasında Hegemonik Erkeklikten Erkeklik Krizine: Yazı-Tura ve Erkeklik Bunalımının Sınırları", *Selçuk İletişim*, 5, 2, 152-166.
- Onur, H. ve Koyuncu, B. (2004), "Hegemonik Erkekliğin Görünmeyen Yüzü: Sosyalleşme Sürecinde Erkeklik Oluşumları ve Krizleri Üzerine Düşünceler", *Toplum ve Bilim*, 101, 31-49.
- Öğülmüş, S. (2000), "Tahripçilik (Vandalizm): Düşük Yoğunluklu Bir Sapma", *Polis Bilimleri Dergisi*, 2, 7-8, 73-77.
- Özbay, C. (2013), "Türkiye'de Hegemonik Erkekliği Aramak", *Doğu Batı*, 63, 185-204.
- Parker, A. (2001), "Soccer, Servitude And Subcultural Identity: Football Traineeship And Masculine Construction", *Soccer and Society*, 2, 1, 59-80.
- Pennebaker, J. W. ve Sanders, D. Y. (1976), "American Graffiti: Effects of Authority and Reactance Arousal" *Pers Soc Psychol Bull*, 2, 3, 264-267.
- Price, L. O. (2006), "Making their mark: A Psychodynamic View of Adolescent Graffiti Writing", *Psychodynamic Practice*, 12, 1, 5-17.
- Pringle, R. (2005), "Masculinities, Sport And Power: A Critical Comparison of Gramscian and Foucauldian Inspired Theoretical Tools" *Journal of Sport and Social Issues*, 29, 3, 256-278.
- Punch, K. F. (2005), *Sosyal Araştırmalara Giriş Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*, (Çev: D, Bayrak, H. B. Arslan, Z. Akyüz), Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Renold, E. (1997), "All They've Got On Their Brains Is Football, Sport, Masculinity And The Gendered Practices Of Playground Relations", *Sport, Education and Society*, 2, 1, 5-23.
- Renold, E. (2001), "Learning The 'Hard' Way: Boys, Hegemonic Masculinity And The Negotiation Of Learner Identities In The Primary School", *British Journal of Sociology of Education*, 22, 3, 369-385.
- Rodriguez, A. ve Clair, R. P. (1999), Graffiti As Communication: Exploring The Discursive Tensions Of Anonymous Texts. *Southern Communication Journal*, 65, 1, 1-15.
- Sancar, S. (2009), *İmkânsız İktidar: Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler*, Metis Yayınları, İstanbul.
- Skelton, C. (2000), "A Passion For Football': Dominant Masculinities And Primary Schooling" *Sport, Education and Society*, 5, 1, 5-18.
- Smith, J. (2007), "Ye've Got To 'Ave Balls To Play This Game Sir!' Boys, Peers And Fears: The Negative Influence Of School-Based 'Cultural Accomplices' In Constructing Hegemonic Masculinities", *Gender and Education*, 19, 2, 179-198.
- Swain, J. (2000), "The Money's Good, The Fame's Good, The Girls Are Good': The Role Of Playground Football In The Construction Of Young Boys' Masculinity In A Junior School", *British Journal of Sociology of Education*, 21, 1, 95-109.

- Swain, J. (2004), "The Resources And Strategies That 10–11-Year-Old Boys Use To Construct Masculinities In The School Setting", *British Educational Research Journal*, 30, 1, 167-185.
- Swain, J. (2006), "The Role Of Sport In The Construction Of Masculinities In An English Independent Junior School", *Sport, Education and Society*, 11, 4, 317-335.
- Şad, N. ve Kutlu, M. (2009), "A Study of Graffiti in Teacher Education", *Eurasian Journal of Educational Research*, 36, 39-56.
- Theberge, N. (1993), "The Construction Of Gender In Sport: Women, Coaching, And The Naturalization of Difference", *Social Problems*, 40, 301-313.
- Türk, H. B. (2008), "Eril Tahakkümü Yeniden Düşünmek: Erkeklik Çalışmaları İçin Bir İmkan Olarak Pierre Bourdieu", *Toplum ve Bilim*, 112, 1-30.
- Ulusay, N. (2004), "Günümüz Türk Sinemasında 'Erkek Filmleri'nin Yükselişi ve Erkeklik Krizi", *Toplum ve Bilim*, 101, 144-162
- Uluyağcı, C. (2001), "Sinemada Erkek İmgesi: Farklı Sinemalarda Aynı Bakış", *Kurgu*, 18, 29-39.
- Varshavsky, T. (2009), "The Street Art Plague", *Words, Beats, Life: The Global Journal of Hip-Hop Culture*, 4, 1, 70-77.
- Yavuz, Ş. (2014), "İktidar Olma Sürecinde Erkeklerin Erkeklikle İmtihanı", *Milli Folklor*, 14, 104, 110-127.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Yüksel, E. (2013), "Bir Savaş Anlatısı Olarak Nefes: Vatan Sağolsun ve Hegemonik Erkekliğin Krizi", *Fe Dergi*, 5, 1, 15-31.
- Yüksel, N. A. (2001), *Tarkan Yıldız Olgusu*, Çivi yazıları, İstanbul.